

Göra som vi brukar eller leta burkar

En jämförelse mellan turistkartan och Geocaching som metoder för att upptäcka
stadslandskap

Matilda Stjernström

Kandidatarbete 15 hp, institutionen för stad och land
Landskapsarkitektprogrammet, Ultuna
Uppsala 2018

Titel: Göra som vi brukar eller leta burkar: En jämförelse mellan turistkartan och Geocaching som metoder för att upptäcka stadslandskap

Engelsk titel: Follow Tradition or Hunt for Traditionals: A Comparison of the Tourist Map and Geocaching as Methods for Urban Discovery

© Matilda Stjernström

Handledare: Malin Eriksson, SLU, institutionen för stad och land

Examinator: Ylva Dahlman, SLU, institutionen för stad och land

SLU, Sveriges lantbruksuniversitet, fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap

Institutionen för stad och land, avdelningen för landskapsarkitektur

Omfattning: 15 hp

Nivå: Grundnivå G2E

Kurs: EX0725, Projekt i landskapsarkitektur

Landskapsarkitektprogrammet, Ultuna

Nyckelord: Geocaching, stadslandskap, turistkarta, upptäcka.

Omslagsbild: Uppsala Domkyrka i bakgrunden och en geocache i förgrunden. Matilda Stjernström, 19 maj 2018.

Alla bilder i arbetet publiceras med erforderliga tillstånd.

Publiceringsår: 2018

Publiceringsort: Uppsala

Elektronisk publicering: <https://stud.epsilon.slu.se/>

Sammanfattning

Hur gör man om man vill upptäcka stadslandskap? I uppsatsen jämförs två olika metoder för upptäckande, turistande med en karta som visar målpunkter och den digitala skattjakten Geocaching. Båda metoderna undersöktes under två dagar i Gävle där rörelserna i staden spårades med en app. För att kunna jämföra upptäckarsätten med varandra analyserades staden och delades in i olika upplevda stadsrum. Rörelsekartorna jämfördes med analysen och en slutsats kunde dras om vilken metod som upptäckte vilken typ av stadslandskap. Resultatet visar att båda typerna av målpunkter kan användas för att se en stads historiska delar, men om man vill lära sig om det vardagliga landskapet fungerar geocacher bättre än turistkartans målpunkter.

Abstract

How do we discover urban areas? This study compares two different methods for urban discovery, the tourist map of sights and the digital scavenger hunt Geocaching. A field study was conducted during two days in Gävle where both methods were tested and movements tracked with an app. The city was then analysed in order to compare the methods to each other and divided into different kinds of urban areas. The maps with movements were compared to the analysis and a deduction of which method of urban discovery gave more knowledge of the city could be made. The result shows that both methods can be used to discover a city's historical areas, but Geocaching is better for the discovery of the day-to-day landscape.

Innehåll

1. Inledning.....	5
1.1 Bakgrund.....	5
Turism.....	5
Geocaching	6
Forskning och tillämpning.....	7
1.2 Syfte och frågeställning.....	8
1.3 Avgränsningar	8
1.4 Begreppsprecisering	8
2. Metod	9
2.1 Utrustning.....	9
2.2 Fältundersökningar	10
Turistkarta	11
Geocaching	12
2.3 Analys	12
3. Resultat.....	13
3.1 Fältundersökningar	13
Turistkarta	13
Geocaching	13
3.2 Upplevda stadsrum	14
Gröna rum.....	14
Den offentliga staden.....	15
Bostadsområden.....	15
Historiska kvarter	16
Industrikvarter	17
Gavleån.....	17
3.3 Analys av promenader	18
Turistkarta	18
Geocaching	18
3.4 Analys av målpunkter.....	19
3.5 Slutsats	19
4. Diskussion	20
4.1 Resultatdiskussion	20
4.2 Metoddiskussion	20
4.3 Framtiden	21
5. Referenser	22
5.1 Figurer.....	23

1. Inledning

I juli 2014 spenderade jag en solig dag i Köpenhamn med målet att se så mycket som möjligt. Jag hade aldrig varit i Köpenhamn tidigare och visste inte hur jag skulle göra för att se staden. Helt oförberedd och utrustad med en vanlig karta gav jag mig ut i staden och fastnade på den stora gågatan Strøget och det som fanns i närheten. Jag åt gott fika och god lunch, köpte Lego, besökte Den sorte diamant och kände mig nöjd med dagen. Det var först när jag kom hem som jag insåg hur mycket jag måste ha missat, för inte kan jag ha fått en representativ bild av Köpenhamn av sex timmar runt gågatan?

I februari 2017 besökte jag Köpenhamn en gång till. Den här gången under en tre dagar lång exkursion under landskapsarkitektprogrammets tredje år. Våra lärare hade bokat guidade turer till sevärd arkitektur från både arkitekturmuseet och kommunen och under en regning förmiddag hade jag redan sett mer av staden än jag gjorde under hela den föregående resan.

Det är svårt för mig att avgöra om det andra Köpenhamnsbesöket representerade staden väl, men det gav mig en djupare förståelse av staden än det första besöket. Skillnaden mellan de två besöken var att någon talade om för mig var jag skulle och vad jag skulle titta på under det andra besöket. Även om jag inte nödvändigtvis höll med om att just den målpunkten var intressant, gjorde promenaden dit att jag fick se mer av staden än jag skulle gjort annars. Psykologen och stadsplaneraren Mara Mintzer berättade nyligen i ett TED talk att ”The joy of walking comes from what we discover on the way” (Mintzer 2018). Jag håller med om att det är resan som är målet, särskilt när det handlar om att upptäcka något nytt.

Vi landskapsarkitekter har den stora lyxen att vi ofta får guidade studiebesök vid besök till nya platser, både under tiden som student vid universitetet som i exemplet ovan och som yrkesverksam (Arkitektstudenterna 2017; Sveriges Arkitekter Västra Götaland 2017). Att upptäcka en stad på egen hand är tidskrävande och att då ha tillgång till någon eller några som kan visa vägen är en fördel. Det är särskilt fördelaktigt vid tidspress och för att förstå platsen och omgivningen så bra som möjligt vid analyser och gestaltning.

Problemet är att alla inte alltid har tillgång till guidade studiebesök. Hur gör man då om man ändå vill upptäcka en stad? Denna uppsats kommer att undersöka två andra sätt att upptäcka och utforska en stad på, dels genom turistkartan med målpunkter och dels genom den digitala skattjakten Geocaching.

1.1 Bakgrund

Bakgrunden inleds med en närmare beskrivning av de två valda metoderna. Därefter följer en forskningsöversikt.

Turism

Enligt Eric G.E. Zuelow, chefredaktör på Journal of Tourism History, har människosläktet alltid utforskat sin omgivning. Ända från starten för cirka 100 000 år sedan har vi rört på oss i kampen för överlevnad och jakten på föda (Zuelow 2016). Men att människorna reste av någon annan anledning än nödvändighet dröjde ända till 1600-talet då unga, privilegierade människor, främst

britter, gav sig ut på "the grand tour" tillsammans med en handledare för att studera kultur och språk i Europa (Zuelow 2016).

I boken "Turismens historia och utveckling" (2005) skriver författarna att romarna (800 f Kr – 500 e Kr) inte reste för att de hade fått fritid, för dem var det viktigt att ha kontroll över hela riket. Genom ett välutbyggt vägnät, gemensam valuta och ett gemensamt språk ökade resandet och behovet av guideböcker uppstod, eftersom romarna behövde ha ett pålitligt sätt att planera resan och hitta sovplats för natten (Blom & Nilsson 2005). Resandet har utvecklats mycket sedan dess och med hjälp av olika uppfinningar som järnväg, cykel, bil och flyg, har vi fått möjlighet att resa längre sträckor, men behovet av guidning kvarstår (Blom & Nilsson 2005).

I Uppsala kommun guidas turisterna via "Uppsalas guldorn", som är besöksvärda platser som kommunen pekat ut (Destination Uppsala 2018). Urvalet som görs när platserna utses handlar enligt John Ringh¹ på Destination Uppsala om stadens varumärke. Uppsala är en gammal universitetsstad och då passar det varumärket att visa upp universitetsbiblioteket Carolina Rediviva och allt som har med Carl von Linné att göra. Ringh berättar också att staden vill locka alla typer av besökare och därför finns även äventyrsbadet Fyrishov och Pelle Svanslösparken med på kartan.

Geocaching

I maj 2000, redan dagen efter att GPS blev tillgängligt för allmänheten, placerades den första cachen ut i USA (Groundspeak Inc 2018a). Fenomenet kom till Sverige i juni 2000 och den äldsta ännu aktiva cachen i Sverige, Match stash (GC4D²), placerades ut den 11 augusti samma år. Geocaching.com är den största hemsidan för Geocaching med över 3 miljoner aktiva cacher (Groundspeak Inc 2018a).

För att delta i skattjakten krävs ett användarkonto på geocaching.com och en smartphone eller GPS-mottagare. När en geocachare har hittat en cache signerar hen loggremsan med sitt användarnamn, markerar cachen som "hittad" på hemsidan eller i en app och återställer gömstället. I större cacher kan det även finnas bytessaker i form av pokermarker

Figur 1. Karta över geocacher i Norden. De olika färgerna symboliserar olika cachetyper där gröna är traditionella. I Sverige finns över 116 000 geocacher (februari 2018).

© OpenStreetMap bidragsgivare och Geocaching HQ

¹ John Ringh Turistinformationsansvarig Destination Uppsala, telefonsamtal den 9 april 2018

² GC4D. Alla geocacher har en unik kod som gör dem sökbara på internet. Koden börjar alltid med GC och innehåller vanligtvis 4-7 tecken. Ju färre tecken desto äldre är cachen. Exempel: <https://www.geocaching.com/geocache/GC4D>

eller små leksaker (Groundspeak Inc 2018b). Eftersom cacherna är olika svåra och finns i olika miljöer finns det indikatorer för svårigheten på hemsidan och i apparna för att underlätta sökandet (Groundspeak Inc 2018c).

Det är bara geocacherna själva som placerar ut cacherna, varken Groundspeak eller andra företag får vara med. Det har gjort att koncentrationen vanligtvis är högre runt tätorterna, eftersom det är där majoriteten av befolkningen bor (Statistiska Centralbyrån 2016). Det är inte heller ovanligt att det finns geocacher i närheten av sevärdheter eller att cachebeskrivningen innehåller information om platsen (GC14QK5, GC6Z0Z1 och GC3NHDZ). Cachebeskrivningen innebär att varje cacheägare blir något av en historieberättare när de väljer sådant som är viktigt för dem, för det finns inte bara cacher vid slott, fort och kyrkor, utan även vid kurvan där Jacke körde av vägen (GC6RGVD) och i närheten av pizzerian där en grupp vänner hade en trevlig kväll (GC6KQEH).

I Sverige finns det 116 298 cacher av olika slag (Project-GC 2018) och i Figur 1 visas spridningen. Det finns över 7 miljoner aktiva användare på geocaching.com, cacher registrerade i 191 länder och på alla kontinenter utom Arktis (Kettler 2017).

Forskning och tillämpning

Forskningen om Geocaching är sparsam. I de flesta fall undersöks hur GPS-spel kan utnyttjas som pedagogiskt verktyg men den aspekten har inte varit intressant för den här uppsatsen. Det är även vanligt att Geocaching behandlas som ett problem och att möjligheterna hamnar i skymundan. Begreppet turism har funnits längre och är ett känt forskningsområde och för att jämnna ut det har fokus därför lagts på studier om Geocaching eller Geocaching i samverkan med turism.

Det enda som finns skrivet på svenska, förutom en kom igång-bok om Geocaching, är en kandidatuppsats som handlar om huruvida geocacher räknas som nedskräpning (Wahlström 2012). Författaren kommer fram till att geocacherna inte är nedskräpning rent generellt utan en bedömning måste göras från fall till fall.

En österrikisk studie från 2017 behandlar frågan om slitage på nationalparker. Genom att studera hur ofta geocacherna i nationalparkerna besöktes och sedan jämföra det med slitaget på parkerna kommer författarna fram till att naturen i vissa parker klarar det bättre än andra (Hödl & Pröbstl-Haider 2017). Författarna är dock noga med att poängtera att när placeringen av geocacher sker i samråd med parkvakterna behöver naturen inte bli störd nämnvärt och geocacher kan istället behandlas som ett verktyg för fler att få uppskatta nationalparkerna.

I Sverige finns också en oro för att Geocaching och orientering ska slita på naturen (Naturvårdsverket 2018), men trots det har flera länsstyrelser både uppmuntrat till Geocaching och själva gett sig in i leken genom att placera ut egna geocacher i naturreservat (Länsstyrelsen Hallands län 2018; X-lan 2017). Länsstyrelserna ser Geocaching som ett ytterligare verktyg för att locka människor ut i skog och mark men också för att informera om regler och den skyddsvärda naturen.

I Portugal finns det ett stort intresse av att ta reda på mer om Geocaching eftersom det är något som kan locka turister, och i en artikel från 2013 utreds utvecklingen av fenomenet i Lissabon (Nogueira Mendes, Rodrigues, T. & Rodrigues, A. M. 2013). Turismsektorn är viktig för Portugal eftersom den står för 16% av BNP och utgör ca 20% av alla arbetstillfällen (World Travel & Tourism Council 2018). Att det skulle komma fler turister är ingen dum tanke, för enligt en

norsk intervjustudie om turism och Geocaching är det vanligt att människor som geocachar besöker platser de inte skulle besökt annars (Ivan 2016).

Att promenader skulle vara ett effektivt sätt att upptäcka städer råder det inga tvivel om. Den amerikanska stadsplaneraren Amanda Burden har under sin tid som chef över New York City Planning Commission arbetat med att göra nya detaljplaner för New York för att ta reda på var i staden det finns plats för utveckling och vilka delar som bör bevaras intakta (Birch 2002). Enligt Burden är det bästa sättet att lära känna en stad eller stadsdel inför en sådan omorganisation att lyssna på de som bor där och att röra sig i den.

[...] I began walking. I can't tell you how many blocks I walked, in sweltering summers, in freezing winters, year after year, just so I could get to understand the DNA of each neighborhood and know what each street felt like.

(Burden 2014)

Tillsammans med sina arbetskamrater på New York City Planning Commission planerade hon om 40 % av staden, 12 500 kvarter, under tolv år (Burden 2014).

Jag delar Burdens uppfattning om att promenader är det bästa sättet att lära känna en stad, både inför omorganiseringar men också för att bygga upp ett referensbibliotek över städer och stadsdelar att hänvisa till och hämta inspiration från i framtida arbeten.

1.2 Syfte och frågeställning

Syftet med uppsatsen är att undersöka hur man på egen hand kan upptäcka och utforska det vardagliga stadslandskapet med hjälp av promenader och ta reda på om olika upptäckarsätt kan ge olika upplevelser genom att analysera de två alternativen turism och Geocaching.

Uppsatsens frågeställning lyder: Hur kan turistkartan och geocacher hjälpa oss upptäcka vardagliga stadslandskap och på vilka sätt skiljer sig upplevelserna från varandra?

1.3 Avgränsningar

I den här undersökningen användes turistkartans målpunkter och geocacher endast som hjälpmedel för att ta sig ut och upptäcka stadslandskapet. Därför redovisas de enbart genom sin placering. Hur många målpunkter som besöktes under respektive undersökningsdag begränsades av tiden.

Valet att jämföra två metoder som är både gratis och konstant tillgängliga för allmänheten grundar sig i min uppfattning om att staden är allas och att till exempel inkomst eller språkkunskaper inte ska vara ett hinder.

1.4 Begreppsprecisering

I den här uppsatsen används flera olika begrepp som definieras i Tabell 1.

Tabell 1. Begreppsprecisering.

Landskap	Definieras enligt europeiska landskapskonventionen som ”ett område sådant som det uppfattas av människor och vars karaktär är resultatet av påverkan av och samspel mellan naturliga och/eller mänskliga faktorer” (Riksantikvarieämbetet 2018).
Stadslandskap	Landskap i tätort som domineras av byggnader och hårdgjorda ytor, men även innehåller parker och mindre grönytor.
Vardagligt landskap	Till det vardagliga landskapet hör sådant bortom gågatan, som renodlade bostadsområden. Det vardagliga landskapet är motsatsen till spektakulära landskap som består av exempelvis slott och gamla kyrkor.
Målpunkt	Samlingsnamn för turistkartans målpunkter och geocacher i den här uppsatsen.
Turistkarta	En karta med besöksvädra platser från turistinformationen.
GPS	Betyder ”Global Positioning System” och är ett satellitsystem som möjliggör användandet av koordinater för navigering. I uppsatsen används det dock som ett kortare namn för handhållen GPS-mottagare.
Geocaching	Kommer från ”geo” som betyder ”av jorden” och ”cache” som betyder ”gömma”. En modern skattjakt med GPS. Spelarna kallas för geocachare.
Geocache, cache	Geocacher är burkar som gömts utomhus. Storleken varierar från några millimeter upp till flera kubikmeter och innehåller alltid loggbok där geocacharen kan skriva sitt användarnamn. Ibland finns även penna. Det finns flera olika typer av cacher.
Traditional, traditionell cache	En cachetyp där burken finns på de koordinater som står angivna. Traditionella cacher är vanligast och den enda typen som besöks i studien.

2. Metod

Uppsatsens undersökning bestod av tre delar: val av utrustning, fältundersökningar och analys av resultaten av fältundersökningarna. Fokus låg på vad som upptäcktes på vägen och stadsrummets föränderlighet och inte målpunkterna i sig. Staden sågs bara utifrån och från platser som allmänheten har tillgång till.

2.1 Utrustning

För denna undersökning krävdes en applikation till telefonen som spårar rörelser och redovisar dem på ett tillfredställande sätt. Telefonen, en Sony E5823 med

operativsystemet Android 7.1.1, har inbyggd GPS och stegräknare. Under fältundersökningarna var det viktigt att inte bara få veta distans och antal steg, utan även få rörelsemönstret utritat på en karta och kunna se vilken hastighet som hållits var på kartan.

För att ta reda på vilka appar som finns gjordes enklare sökningar på internet och genom att läsa recensioner (Corpuz 2018) och läsa betyg på föreslagna appar i Google Play (Google Inc. 2018) kunde tre appar väljas till en kortare testning. Det var RunKeeper (ASICS Digital, Inc. 2010-2018), Sports Tracker (Amer Sports Digital 2011-2018) och CycleDroid (Marschall 2012-2014) som alla är till Android. Resultatet av testningen redovisas i Tabell 2. Stabiliteten är beräknad på om den kraschade under användningen och kan bero både på appen själv och hur väl den fungerade tillsammans med telefonen.

Tabell 2. Val av app till fältundersökningarna. SportsTracker visade sig vara mest lämpad för ändamålet.

	RunKeeper	Sports Tracker	CycleDroid
Tidtagare	Ja	Ja	Ja
Stegräknare	Nej	Ja	Nej
Distans	Ja	Ja	Ja
Sträcka på karta	Ja	Ja	Ja
Hastighet på karta	Nej	Ja	Nej
Kostnadsfri	Ja	Ja	Ja
Stabil	Nej	Ja	Ja

Sports Tracker fungerade bäst för ändamålet och testades ytterligare för att säkerställa tillförlitligheten och stabiliteten. Stegräknaren i appen jämfördes med en separat stegräknare, Fitbit Charge HR, för att säkerställa att funktionen var pålitlig, vilket den ansågs vara. Appen provkördes också samtidigt som geocachingappen c:geo (c:geo team 2011-2018) för att säkra att ingen av dem skulle krascha då båda nyttjar telefonens GPS, ett test båda klarade. Ytterligare ett motiv till att testa appen igen var för att undvika handhavandefel under fältundersökningarna.

2.2 Fältundersökningar

För att kunna jämföra de två i bakgrunden beskrivna metoderna reste jag till en större stad och promenerade med målpunkterna till hjälp. Att använda sig själv som mätinstrument är vanligt inom etnologin där forskaren ofta deltar och använder sig själv som ett verktyg för att komma närmare och kunna studera det som undersöks (Kaijser 2011). För att minska min egen påverkan lät jag två andra personer välja målpunkterna.

Undersökningarna genomfördes tisdag och torsdag under första veckan i april. Den första dagen ägnades åt turistkartan och den andra åt Geocaching. Båda undersökningsdagarna påbörjades vid samma tid på morgonen och avslutades ungefär samma tid på eftermiddagen. Undersökningen delades upp i två pass per dag, där varje pass var planerat att bli cirka två timmar långt. Det gav en sammanlagd undersökningstid på cirka fyra timmar per dag och åtta timmar totalt. Genom att begränsa den sammanlagda undersökningstiden till ungefär åtta timmar blev mängden insamlad data hanterbar.

Kriterier för val av stad:

- » Pendlingsavstånd från Uppsala
- » Så gott som okänd för mig
- » Så stor att man inte hinner se allt på en dag
- » Ha ett turistcenter
- » Ha fler än 100 cacher

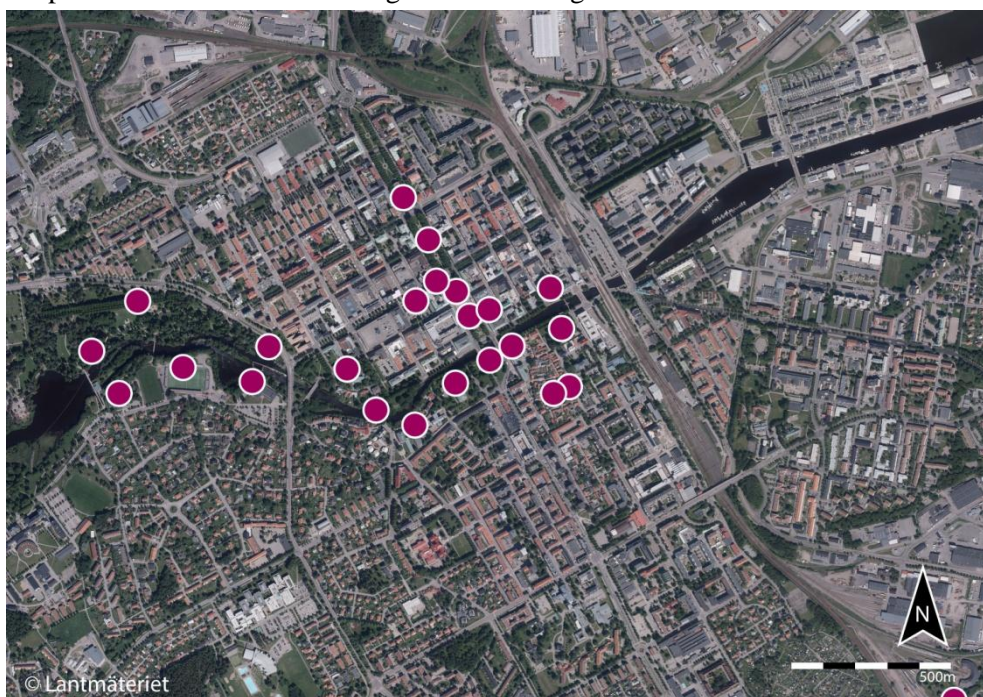
Kriterierna för val av stad gav två möjliga alternativ, Västerås och Gävle. Av logistiska skäl valdes Gävle.

Att använda samma stad till båda undersökningsdagarna gjorde det möjligt att jämföra resultaten, men det gjorde det också viktigt att någon annan valde målpunkter eftersom det är lätt att lära sig något om staden dag 1 och vilja utnyttja kunskapen dag 2. Exempel på kunskap jag gärna utnyttjar är om det finns genvägar, fin utsikt eller var det luktar illa. En analys av valen finns i *3.4 Analys av målpunkter*.

Turistkarta

Den första undersökningsdagen handlade om turistkartans målpunkter. På Gävle kommuns turistcenters hemsida finns en karta att ladda ned där 24 målpunkter finns markerade (Visit Gävle u.å.). På kartan har de även markerat ut en slinga att promenera för att se så många som möjligt. Den föreslagna slingan passade inte i undersökningens tidsram och kunde därför inte användas i sin helhet. Däremot kunde målpunkterna som pekats ut på kartan användas i undersökningen. För att inte påverkas av slingan som Visit Gävle pekat ut som en bra promenadväg konstruerades en tillfällig karta i en dator där bara målpunkterna syntes, se Figur 2.

Hela turistdelen av undersökningen använde sig endast av papperskarta för att hitta runt och upptäcka staden. Som extra hjälpmedel fanns foton på varje målpunkt och en kort beskrivning av dem att tillgå.

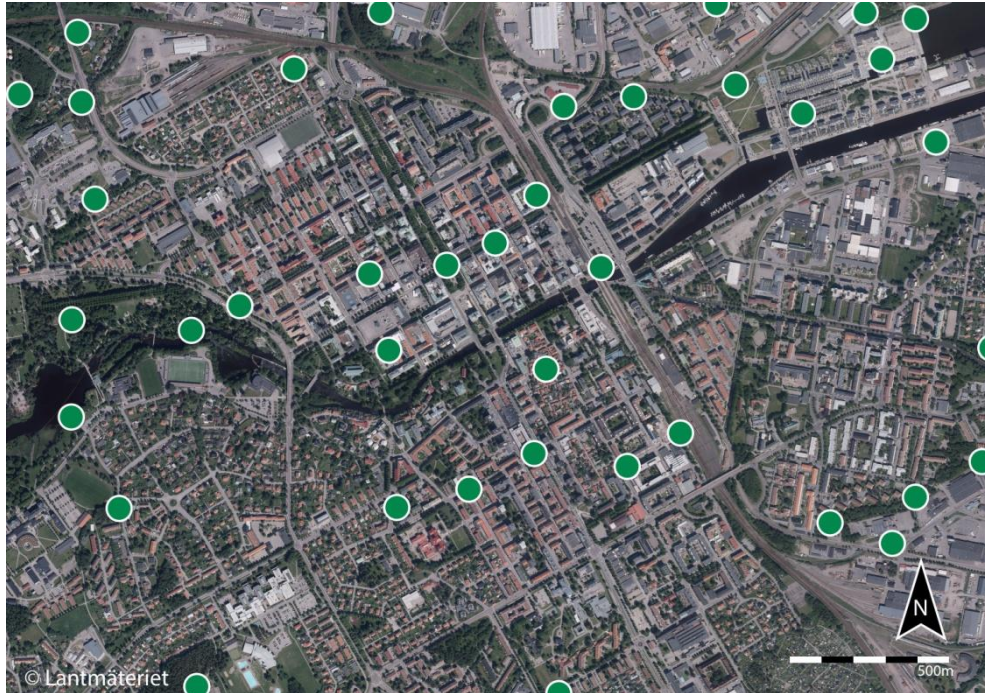

Figur 2. Karta med turistkartans målpunkter i Gävle. Totalt finns 24 målpunkter markerade, där 23 av dem ligger i närheten av antingen Gavleån eller Rådhusplanaden. Bakgrundsbild: GSD-Ortofoto © Lantmäteriet 2017.

Geocaching

Den andra undersökningsdagen handlade om Geocaching. För att minska valmöjligheterna och för att närmare efterlikna verkligheten tillfrågades medlemmarna i intresseföreningen Geocaching Uppsala via sin facebookgrupp vilken cachetyp de skulle välja vid spontan Geocaching i en ny stad. Av de 66 personerna som svarade sa 52 att de skulle välja *Traditional* och därför valdes bara traditionella cacher ut till fältundersökningen.

För att ta reda på vilka geocacher som skulle besökas och senare också loggas användes appen c:geo. I den gjordes valet att bara visa de traditionella cacherna på en karta (se Figur 3).

Figur 3. Karta med traditionella geocacher i Gävle. Totalt finns 39 geocacher markerade. Bakgrundsbild: GSD-Ortofoto© Lantmäteriet 2017.

Letandet efter cacherna fick inte ta för lång tid eftersom målet egentligen inte var att hitta dem, utan att promenera mellan och besöka platserna. Om cacherna inte hittades inom 5 minuter loggades den istället som DNF – did not find.

2.3 Analys

För att kunna analysera de två metoderna turiskarta och Geocaching med varandra dokumenterade jag var i staden jag rörde mig och jämförde dem i efterhand. Det var viktigt att analysera landskapet efter att fältundersökningarna ägt rum för att inte låta analysen påverka vägvalen.

Analysen gjordes i två steg. Först drogs en preliminär slutsats efter de två första besöken och med hjälp av google street view. Därefter genomfördes ett tredje besök till staden där jag tog mig runt med hjälp av en cykel, fotograferade typiska karaktärer och fastställde gränserna.

3. Resultat

I det här kapitlet presenteras och analyseras resultatet av fältundersökningarna och de upplevda stadsrum som identifierats. Vidare analyseras promenaderna utifrån vilka typer av stadsrum som besökts och sist i kapitlet finns även en analys över om och hur valen av målpunkter har påverkat resultatet. En figurförteckning finns i 5.1 *Figurer*.

3.1 Fältundersökningar

Fältundersökningarna resulterade i promenader på sammanlagt drygt 20 km. Jag gick något längre med Geocaching som metod och vägvalen påverkades mer av kartans form än av målpunkterna.

Turistkarta

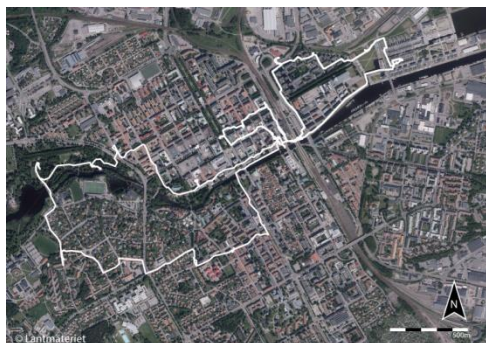
Figur 4. Karta över Gävle med turistkartans dags promenad markerad.

Att jag enbart använde papperskarta gjorde att jag behövde stå stilla en stund för att läsa den och att jag gick vilse några gånger. Det gjorde dock ingenting eftersom jag skulle upptäcka landskapet, inte se alla målpunkter på så kort tid som möjligt. Jag gick utefter de stora vägarna relativt ofta på grund av att de var enklast att se på kartan och förstå vart jag var på väg. Jag gick hellre en omväg längs en stor väg än försökte mig på en genväg.

Tabell 3. Promenad med turistkarta

	Förmiddag	Eftermiddag	Sammanlagt
Väder	Soligt	Blåst	-
Temperatur	10°	8°	-
Målpunkter	-	-	17
Distans (km)	6.05	3.85	9.9
Steg	7983	5649	13632

Geocaching

Figur 5. Karta över Gävle med Geocachingdagens promenad markerad.

Genom att jag hela tiden följde GPS:en och kunde titta på min egen karta i telefonen när jag förflyttade mig kändes det aldrig som att jag var vilse. GPS:en gick att manövrera i farten och krävde inte stillastående. Jag gick oftare på mindre vägar och var inte rädd för att ta genvägar eftersom de syntes på kartan.

Tabell 4. Promenad med Geocaching

	Förmiddag	Eftermiddag	Sammanlagt
Väder	Regn	Uppehåll	-
Temperatur	4°	6°	-
Målpunkter	-	-	16
Distans (km)	6.66	4.86	11.52
Steg	9605	7007	16612

3.2 Upplevda stadsrum

Jag uppfattade sex olika typer av stadsrum under promenaderna. Det var Gröna rum, Den offentliga staden, Bostadsområden, Historiska kvarter, Industriktvarter och Gavleån. Här presenteras varje typ av upplevt stadsrum genom att ett eller flera delområden med olika karaktär presenteras med karta, ett representativt fotografi och en kort beskrivning av mina upplevelser.

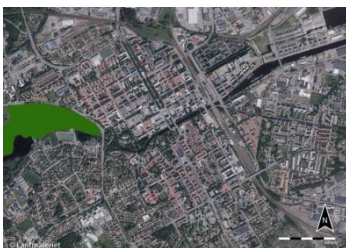

Figur 6. Karta över Gävle med samtliga besökta målpunkter och båda undersökningsdagarnas promenad markerad.

Gröna rum

I den här typen av stadsrum finns större naturområden för rekreation. De byggda element som förekommer är bänkar, fontäner och skulpturer.

Boulognerskogen

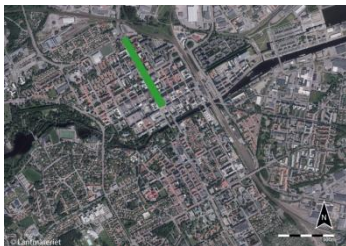
Figur 7.

Figur 8.

Gävles stadsskog upplevdes lummig och avskärmad. Där ån rinner genom skogen bildas öar som det finns broar till. Avgränsas av Gavleån i söder och en stor väg i norr.

Rådhusplanaden

Figur 9.

Figur 10.

Stor park mitt i centrala staden. Gångväg, trädrader och gräsytor. Ligger omringat av större vägar och offentliga byggnader men är ändå något eget.

Den offentliga staden

I den här typen av stadsrum finns offentliga byggnader som myndigheter och annan centrumverksamhet.

Myndigheter

Figur 11.

Figur 12.

Storskaliga offentliga byggnader med varierande byggnadsår och stora hårdgjorda ytor intill entrén. Saknar tydlig kvartersstruktur. Funktionellt men inte särskilt välkomnande.

Stadskärnan

Figur 13.

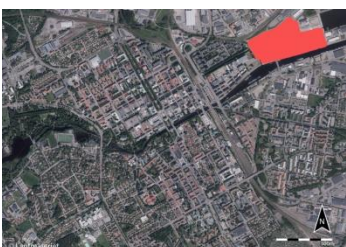
Figur 14.

Mitt i området finns gågatan och Stora torget med torghandel som myllrar av liv. Byggnaderna består främst av 4-5 våningshus med centrumverksamhet i bottenplan. I husen närmast gågatan finns kontor och längre bort även bostäder.

Bostadsområden

Inom den här typen av stadsrum finns det vardagliga landskapet representerat.

Alderholmen

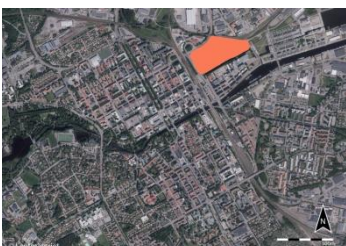
Figur 15.

Figur 16.

Nybyggt bostadsområde som påbörjades 2006. Radhus, flerfamiljshus med 4-5 våningar och ett 12-våningshus med centrumverksamhet i bottenplan. Stor inbjudande park med gräsytor, lekplats, badplats och skejtramp.

Öster

Figur 17.

Figur 18.

Nyrenoverat bostadsområde med tydlig kvarterskänsla och mycket konst. 3-4 våningshus. Distriktet avgränsas av större vägar och ett industriområde.

Väster

Figur 19.

Figur 20.

Centralt bostadsområde med 3-6 våningshus och viss centrumverksamhet i bottenplan. Tydlig kvarttersstruktur med privata gröna bostadsgårdar.

Söder

Figur 21.

Figur 22.

Bostadsområde med färggranna 4-våningshus. Mitt i distriktet finns en större gata med centrumverksamhet i bottenplan.

Villastaden

Figur 23.

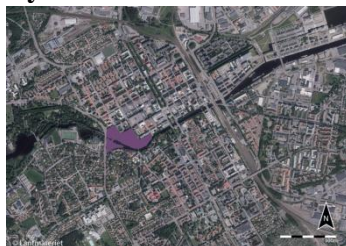
Figur 24.

Stort bostadsområde med främst vackra friliggande villor och uppvuxna trädgårdar. I distriktet finns även radhus, enstaka flerfamiljshus och skola.

Historiska kvarter

I den här typen av stadsrum finns stadens äldre delar.

Kyrkan

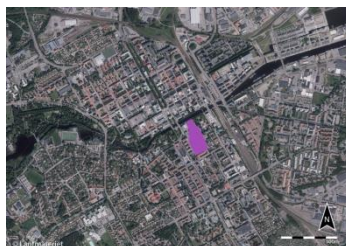
Figur 25.

Figur 26.

Heliga trefaldighetskyrkan och de äldre trähus och anonyma gräsytor som finns i anslutning till den.

Gamla Gävle

Figur 27.

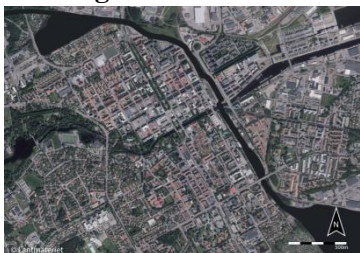
Figur 28.

Historiska kvarter med idylliska små trähus. Mest bostäder men också enstaka loppisar och caféer.

Industrikvarter

I den här typen av stadsrum finns industriområden och järnvägen som inte är tillgängliga för allmänheten i sin helhet.

Järnvägen

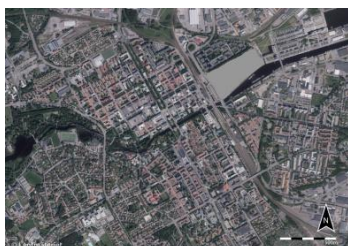
Figur 29.

Figur 30.

Tydlig barriär som delar Gävle i öst och väst. Längst i söder återfinns järnvägs museet.

Gevalia industri

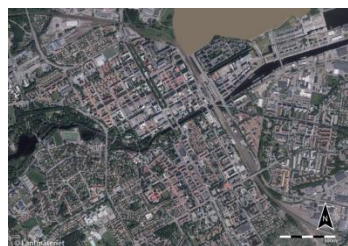
Figur 31.

Figur 32.

Äldre industriområde som idag domineras och otillgängliggörs av en större modern industribyggnad. Närmare järnvägen finns även kontorsbyggnader.

Industri norr

Figur 33.

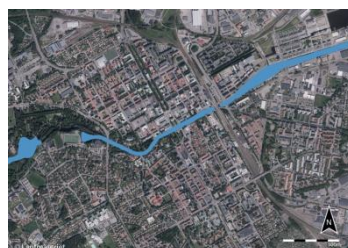
Figur 34.

Tilltänkt industriområde som aldrig börjat användas i större skala. Består idag av en ensam obebodd villa och mindre industrier. Mycket avskärmat på grund av en mycket trafikerad väg.

Gavleån

I det här stadsrummet finns Gavleån.

Gavleån

Figur 35.

Figur 36.

Vattendrag i öst-västlig riktning som delar Gävle i två delar. Dominerar landskapet på alla platser utom i stadsskogen. Fungerar både som barriär och rekreationsområde.

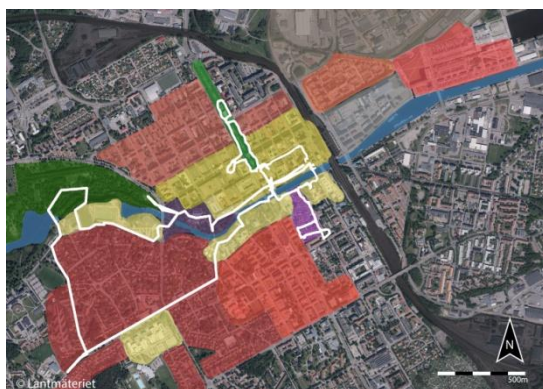
3.3 Analys av promenader

I Tabell 5 finns en sammanfattning över vilka typer av stadsrum som jag besökte under de båda undersökningsdagarna. Här presenteras också kartor med upplevda stadsrum och promenader, en för turistkartan (Figur 37) och en för Geocaching (Figur 38). Med turistkartan som underlag besöktes fem av de sex upplevda stadsrummen och med Geocaching besöktes alla.

Tabell 5. Antal gånger som de olika stadstyperna besöktes

Typ av stadsrum	Turism	Geocaching	Av totalt
- Gröna rum	2	2	2
- Den offentliga staden	2	2	2
- Bostadsområden	1	5	5
- Historiska kvarter	2	1	2
- Industrikvarter	0	3	3
- Gavleån	1	1	1

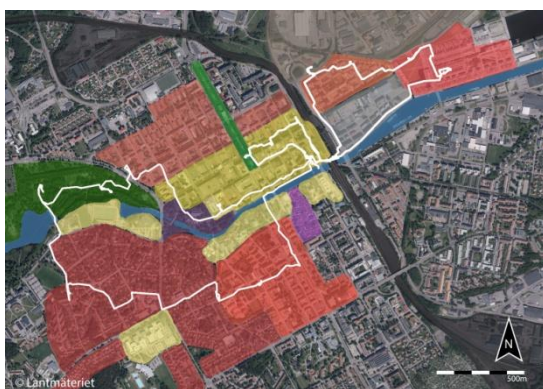
Turistkarta

Figur 37. Karta över Gävle med typerna av stadsrum i olika färger och promenaden med turistkarta markerad.

Under promenaden med turistkartans målpunkter som metod rörde jag mig mestadels i den offentliga staden (gula), gröna rum (gröna) och historiska kvarter (lila), samt i ett bostadsområde (rött). Jag rörde mig i regel på gränsen mellan olika områden snarare än att gå i dem.

Geocaching

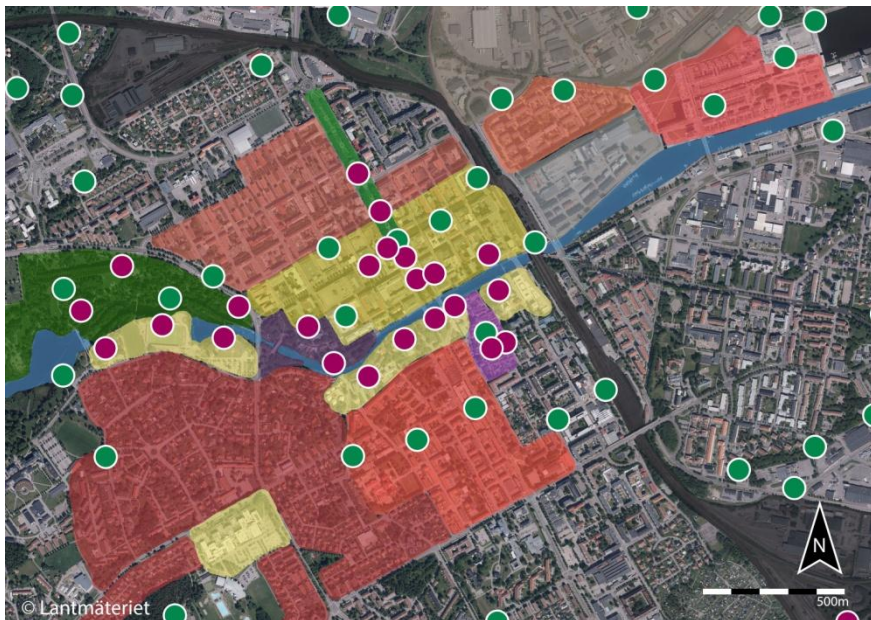

Figur 38. Karta över Gävle med typerna av stadsrum i olika färger och promenaden med Geocaching markerad.

Under promenaden med Geocaching som metod rörde jag mig i flera bostadsområden (röda) och industrikvarter (gråa). Jag spenderade mindre tid i den offentliga staden (gula) och besökte bara ett historiskt kvarter (lila). Jag spenderade ungefär lika mycket tid i gröna rum (gröna) som med turistkartan, men gjorde det i det naturlika området snarare än det stadsnära.

3.4 Analys av målpunkter

Eftersom det finns fler målpunkter än de som besöktes under fältundersökningarna var det nödvändigt att ta reda på hur mycket valet av målpunkter påverkade resultatet. I Figur 39 syns var i staden alla målpunkter är belägna. Det är även viktigt att komma ihåg att ett område som helt saknar målpunkter kan användas som transportsträcka och alltså upplevas ändå.

Figur 39. Målpunkternas spridning i staden.

Turistkartans målpunkter (lila) finns, med ett undantag, i den centrala staden och har samlats relativt tätt kring Gavleån och Rådhusplanaden. Alla turistkartans målpunkter finns inom besökta områden. Geocacherna (gröna) är spridda över hela staden och finns även utanför de besökta områdena. Geocacherna är fler vilket gör att de täcker upp en större yta även om de skulle vara placerade lika tätt som turistkartans målpunkter.

Genom Att byta ut de 17 besökta målpunkterna från turistkartan mot 17 andra skulle inte förändra bilden av staden eftersom inte fanns 17 obesökta målpunkter på turistkartan. Det går däremot bra att byta ut de 16 besökta geocacherna mot 16 andra.

Valet av målpunkter på turistkartan kan alltså inte anses ha påverkat resultatet i någon större utsträckning. Däremot påverkade valet av geocacher resultatet genom att bara geocacher centralt i staden besöktes. Hade andra geocacher valts hade bilden av staden troligtvis skilt sig mer från turistkartans. Att geocacherna går att byta ut medför att jag kan besöka samma stad igen och använda samma metod för upptäckande men ändå upptäcka nya stadslandskap.

3.5 Slutsats

Både turistkartan och Geocaching hjälper oss att upptäcka stadslandskap genom att de ger oss ett mål. Upplevelserna skiljer sig åt genom att de visar upp olika målpunkter som befinner sig på olika platser i staden, där turistkartans målpunkter oftare visar storskaliga eller historiska delar och geocacherna oftare visar vardagliga delar.

4. Diskussion

I det här kapitlet diskuteras resultatet, metoden och framtiden.

4.1 Resultatdiskussion

Syftet med uppsatsen var att undersöka hur man kan upptäcka och utforska stadslandskap på egen hand. Enligt resultatet som erhöles i Gävle kan man använda båda typerna av målpunkter för att se en stads historiska delar. Om man vill se mer av det vardagliga stadslandskapet fungerar geocacher bättre än turistkartan, förutsatt att det finns en geocache utplacerad.

För mig som redan var insatt i Geocaching och har använt det som upptäckarsätt vid flera tidigare tillfällen, var det här resultatet väntat. Geocacher finns överallt, oberoende av omgivningens signifikans, medan turistkartans målpunkter oftast är viktiga byggnader eller parker i anslutning till viktiga byggnader. Geocacherna lyder inte under samma krav som turistkartans målpunkter och därför är det inte konstigt att det finns fler av dem. Det här är ett mönster som upprepas i de flesta större städer och alltså borde denna studie kunna replikeras i andra städer med liknande resultat.

På grund av att det inte finns några förlagor till den här undersökningen är det svårt att ta ställning till resultatets rimlighet. Förhoppningsvis kan det ökande intresset för Geocaching leda till att liknande undersökningar görs i framtiden. Min förhoppning är att den här studien även ska öka intresset och starta en diskussion om upptäckande bland landskapsarkitekter och andra som arbetar med stadsplanering.

4.2 Metoddiskussion

Det finns många olika sätt att upptäcka städer på. Det går till exempel att boka eller delta i befintliga guidade turer i staden eller att ha kontakt med en privatperson som kan visa runt. Den här uppsatsen behandlar dock frågan om hur man kan upptäcka en stad på egen hand, det vill säga utan hjälp från någon annan. Det innebar att jag i det här fallet fick klara mig utan andra personer. Några alternativ till de metoder som används i undersökningen skulle kunna ha varit att använda andra GPS-spel, guidade vandringar i podd-format eller att bara slumpa fram några adresser i staden och sedan promenera dit. Det viktiga i den här undersökningen var inte vad guiden eller målpunkterna visade, utan vad jag såg och upplevde på vägen dit.

Begränsningar finns inom båda metoderna. Turistkartan förutsätter att upptäckandet sker på en plats som någon, i de flesta fall en kommun, tycker är värd att visa upp. Upptäckandet kräver också kunskaper i kartläsning förutsatt att målpunkterna inte är markerade som punkter på en digital karta, vilket inte var fallet i den här studien. I Gävle ligger målpunkterna nära varandra och en promenad mellan dem är enkel. Hade de istället legat avsides och på större avstånd från varandra hade det gett längre promenader dit och tillbaka och mer av staden hade blivit upptäckt.

Geocaching är beroende av teknik: batterier och GPS-signal ska fungera för att upptäckandet ska vara värdefullt. Geocaching är också beroende av andra

privatpersoner för att existera, eftersom både placeringen av cacher och underhåll sker av privatpersoner. Två av de geocacher som besöktes i undersökningen blev inaktiverade innan uppsatsen publicerades, vilket är ett tydligt exempel på att omsättningen är hög.

Trots nackdelarna anser jag att fördelarna väger upp dem, oavsett vilken metod man väljer. Eftersom poängen är att vi ska se mer och upptäcka mer än vi gör i vanliga fall kommer båda metoderna att fungera, oberoende av vilka målpunkter man väljer. Målpunkterna är endast verktyg för att vi ska komma ut och upptäcka.

4.3 Framtiden

Jag tror att båda metoderna har en ljus framtid. Det finns inga större hot mot varken turistkartan eller Geocaching i dagsläget och de är inte beroende av framtida forskning för att fortsätta existera.

Som landskapsarkitekter har vi nytta av metoderna genom att använda dem som privatpersoner på fritiden. Datainsamlingen vi gör när vi rör oss i stadsrummet i Sverige och utomlands bör inte underskattas, eftersom det bidrar till att bygga upp vårt referensbibliotek. Att se något mer tror jag gör oss till bättre stadsplanerare.

Den här studien kan jämföras med de två besöken i Köpenhamn som beskrivs i inledningen. Utan målpunkterna hade min bild av Gävle med största sannolikhet varit starkt kopplad till gågatan och köpkvarteren, precis som Köpenhamn var efter det första besöket. Trots att jag inte hade med mig någon guide till Gävle, som under det andra Köpenhamnsbesöket, hjälpte målpunkterna mig att se staden bortom gågatan. Jag upplever att jag har lärt mig något om stadslandskapet i Gävle och den kunskapen tar jag med mig vidare in i framtida arbeten.

5. Referenser

- Amer Sports Digital (2011-2018). *Sports Tracker* (version 3.22.1) [mobilapplikation]. Tillgänglig: <https://www.sports-tracker.com/>
- Arkitektstudenterna (2017). Halvårsträff i Malmö, 2017 *Sveriges Arkitekter* [blogg], 15 september. <https://www.arkitekt.se/halvarstraff2017/> [2018-04-25]
- ASICS Digital, Inc. (2010-2018). *Runkeeper* (version 8.7.1) [mobilapplikation]. Tillgänglig: <https://runkeeper.com/>
- Birch, E.L. (2002). Designing Woman: A Conversation with New York Planning Commissioner Amanda Burden. *Planning*, årgång 68, september.
- Blom, T., Nilsson, M. (2005). *Turismens historia & utveckling*. Malmö: Liber ekonomi.
- Burden, A. (2014). *How public spaces make cities work*. [TED talk] Tillgänglig: https://www.ted.com/talks/amanda_burden_how_public_spaces_make_cities_work [2018-05-17]
- c:geo team (2011-2018). *c:geo* (version 2018.02.05) [mobilapplikation]. Tillgänglig: <https://play.google.com/store/apps/details?id=cgeo.geocaching&hl=sv>
- Corpuz, J. (2018). Best Running Apps 2018 - Track Distance, Speed and Fitness Goals *Tom's Guide*. [blogg], 5 april. <https://www.tomsguide.com/us/pictures-story/703-best-running-apps.html> [2018-04-24]
- Destination Uppsala (2018). *Destination Uppsala – officiell besöksguide* <http://www.destination uppsala.se/> [2018-04-04]
- Google Inc. (2018). *Google Play* <https://play.google.com/store?hl=sv> [2018-04-25]
- Groundspeak Inc (2018a). *Help center - For the new geocacher* <https://www.geocaching.com/help/index.php?pg=kb.chapter&id=141> [2018-04-04]
- Groundspeak Inc (2018b). *Help center - Log a geocache* <https://www.geocaching.com/help/index.php?pg=kb.chapter&id=141&pgid=533> [2018-04-26]
- Groundspeak Inc (2018c). *Help center – Find your first cache* <https://www.geocaching.com/help/index.php?pg=kb.chapter&id=141&pgid=524> [2018-04-26]
- Hödl, C., Pröbstl-Haider, U. (2017). Geocaching in Austrian National Parks. *eco.mont - Journal on Protected Mountain Areas Research* 1, ss. 42–51. <https://doi.org/10.1553/eco.mont-9-2s42>
- Ivan, P. (2016). *Trajectories of geocachers through tourism, serious leisure and social worlds theory*. Masteruppsats, Faculty of Social Science Stavanger: University of Stavanger.
- Kaijser, L. (2011). Fältarbete. I Kaijser, L., Öhlander, M. (red.) *Etnologiskt fältarbete*. Studentlitteratur, Lund, ss. 37–64.
- Kettler, A. (2017). 3 million geocaches: the infographic. *Geocaching Official Blog* [blogg], 19 april. <https://www.geocaching.com/blog/2017/04/3-million-geocaches-the-infographic/> [2018-04-09]
- Länsstyrelsen Hallands län (2018). *Geocaching*. <http://www.lansstyrelsen.se:80/Halland/Sv/djur-och-natur/friluftsliv/Pages/geocaching.aspx> [2018-05-18]

- Marschall, M. (2012-2014). *CycleDroid* (version 1.9.9) [mobilapplikation]. Tillgänglig: <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.maral.cycledroid&hl=sv>
- Mintzer, M. (2018). *We let kids design our city - Here's what happened*. [TED talk] TEDxMileHigh. Tillgänglig: <https://www.tedxmilehigh.com/speaker/mara-mintzer/> [2018-05-17]
- Naturvårdsverket (2018). *Orientering och Geocaching*. <https://www.naturvardsverket.se/Var-natur/Allemansratten/Det-har-galler/Orientering-och-geocaching/> [2018-05-18]
- Nogueira Mendes, R., Rodrigues, T., Rodrigues, A.M. (2013). Urban Geocaching: what Happened in Lisbon during the Last Decade? *ISPRS - International Archives of the Photogrammetry, Remote Sensing and Spatial Information Sciences* 4, ss. 7–12. <https://doi.org/10.5194/isprsarchives-XL-4-W1-7-2013>
- Project-GC (2018). *Caches Per Area* <https://project-gc.com/Statistics/CachesPerArea> [2018-02-17]
- Riksantikvarieämbetet (2018). *Europeiska landskapskonventionen (ELC)* <https://www.raa.se/samhallsutveckling/internationellt-arbete-och-eu-samarbete/europaradet/europeiska-landskapskonventionen/> [2018-05-25]
- Statistiska Centralbyrån (2016). *8,6 miljoner bor i Sveriges tätorter* <http://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/miljo/markanvandning/tatorter-arealer-befolkning/pong/statistiknyhet/tatorter-2015/> [2018-04-26]
- Sveriges Arkitekter Västra Götaland (2017). Vill du vara med och påverka? *Sveriges Arkitekter* [blogg], 4 september. <https://www.arkitekt.se/vill-du-vara-med-och-paverka/> [2018-04-25]
- Visit Gävle (u.å). *Gävle Turistcenter / Visit Gävle* <http://visitgavle.se/sv/gavle-turistcenter> [2018-05-25]
- Wahlström, J. (2012). *Geocaching, nedskräpning enligt svensk lag?* Examensarbete kandidatnivå, Lantmäteriprogrammet. Gävle: Högskolan i Gävle.
- World Travel & Tourism Council (2018). *WTTC congratulates Portugal for its commitment to tourism, pledges support for future sustainable growth* <https://www.wttc.org:443/about/media-centre/press-releases/press-releases/2018/wttc-congratulates-portugal-for-its-commitment-to-tourism-pledges-support-for-future-sustainable-growth/> [2018-05-28]
- X-lan (2017). *Geocaching - The Official Global GPS Cache Hunt Site* <https://www.geocaching.com/p/default.aspx?guid=a4088953-eadc-47b4-8df2-482759ed8604&wid=f6b0997a-8387-4674-bd52-ce715458a2a3&ds=2> [2018-05-18]
- Zuelow, E.G.E. (2016). *A history of modern tourism*. London: Palgrave.

5.1 Figurer

- Figur 1: Geocacher i Norden. © OpenStreetMap bidragsgivare och Geocaching HQ.
- Figur 2-7, 9, 11, 13, 15, 17, 19, 21, 23, 25, 27, 29, 31, 33, 35, 37-39: Kartbilder med tillägg av författaren. Bakgrundsbild: GSD-Ortofotograf © Lantmäteriet 2017.
- Figur 8, 10, 12, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 28, 32, 34: Fotografier från Gävle. Matilda Stjernström, 11 maj 2018.
- Figur 26, 30, 36: Fotografier från Gävle. Ylva Eriksson, 26 maj 2018.